

แนวทางการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์
และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๓

สำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๔

แนวทางการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์
และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓

เล่มที่ ๑

สำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๔

**แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๓**

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๑๖,๐๐๐ เล่ม

ISBN

978-616-202-511-2

ลิขสิทธิ์ของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จัดพิมพ์โดย

สำนักทดสอบทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๕๗-๘

โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๔๘๖๒

เว็บไซต์

<http://bet.obec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๗๙-๕๑๐๑

นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๔

คำนำ

เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลในที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดให้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ แทนกฎกระทรวงฉบับเดิม (พ.ศ. ๒๕๔๖) และได้มีการนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว (ในเล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๒๓ ก วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓)

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบการประกัน
คุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งตามแนวคิด หลักการ กฎกระทรวง
ดังกล่าว และวิธีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ทันสมัย เหมาะสม
กับสถานการณ์ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้
จัดทำแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขึ้น ๑ ชุด เพื่อให้
สถานศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ และสามารถดำเนินการตาม
ภารกิจหลักของการประกันคุณภาพได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ส่วนสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ
และร่วมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งได้
ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอขอบคุณคณะทำงาน
และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารชุดนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าเอกสารชุดนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการประกัน
คุณภาพภายในของสถานศึกษาให้ยั่งยืนและก้าวหน้า บรรลุตามเป้าหมายและ
คุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

หลังจากกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ และมีการนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งทำให้มีผลบังคับใช้แล้ว สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำแนวคิดจากกฎกระทรวงให้เกิด การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยได้จัดทำเอกสารทางวิชาการขึ้น จำนวน ๑ ชุด สำหรับให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

เอกสารชุดนี้ มีจำนวน ๘ เล่ม เนื้อหาสาระครอบคลุมรายละเอียด ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมุ่งเน้นการนำเสนอหลักการ เหตุผล แนวคิด และกรณีตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังนี้

เล่มที่	ชื่อเอกสาร	สาระสำคัญ
๑	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามระบบ หลักเกณฑ์ และแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเรียนรู้จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง
๒	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	แนวคิดและหลักการ กระบวนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและตัวอย่างการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๓	แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	แนวคิดและหลักการ กระบวนการและตัวอย่างการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี
๔	การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา กระบวนการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ตัวอย่างการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์

เล่มที่	ชื่อเอกสาร	สาระสำคัญ
๕	การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	แนวคิดและหลักการ รูปแบบ กระบวนการและตัวอย่างการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
๖	การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นตอนและแนวทางการประเมินและตัวอย่างเครื่องมือการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๗	การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาและตัวอย่างเค้าโครงรายงานประจำปีของสถานศึกษา
๘	การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๔ แนวคิด คือ กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด (Data Wise Improvement Process) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Networking) และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization) พร้อมทั้งยกกรณีตัวอย่างสำหรับให้สถานศึกษานำแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำชี้แจง

สารบัญ

ตอนที่ ๑ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

ของสถานศึกษา ๑

๑.๑ บทนำ ๑

๑.๒ วิวัฒนาการของระบบการประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษา ๔

๑.๓ คุณภาพผู้เรียนที่สังคมปัจจุบันคาดหวัง ๗

ตอนที่ ๒ แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

ของสถานศึกษา ๙

๒.๑ แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษา ๙

๒.๒ บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓๑

๒.๓ ความสัมพันธ์ของการประกันคุณภาพภายใน
กับการประเมินคุณภาพภายนอก ๔๘

สารบัญ (๓๑)

	หน้า
ตอนที่ ๓ เรียนรู้จากกรณีศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบ	
การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง	๕๑
กรณีศึกษาที่ ๑ บทสรุปจากการสังเคราะห์	
รายงานประจำปีของสถานศึกษาที่ปฏิบัติดี	๕๒
กรณีศึกษาที่ ๒ กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ	
ภายในของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย	๕๔
กรณีศึกษาที่ ๓ จิวแต่แจ้ว : เรียนรู้จากโรงเรียนวัดศรีบังวัน	๕๗
กรณีศึกษาที่ ๔ วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม :	
ถอดบทเรียนจากโรงเรียนวัดอมรินทราราม	๖๑
กรณีศึกษาที่ ๕ โมเดลโรงเรียนคุณภาพ : ถอดบทเรียน	
จากโรงเรียนรัฐบาลแห่งรัฐวิกตอเรีย	๖๕
กรณีศึกษาที่ ๖ วงจร SALT : ภาระความรับผิดชอบของ	
โรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	
และการจัดการเรียนการสอนของครู	๖๘
เอกสารอ้างอิง	๗๑
ภาคผนวก	๗๓
ภาคผนวก ก กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์	
และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๕๓	๗๕
ภาคผนวก ข	๙๕
รายชื่อคณะทำงาน	๙๗

ตอนที่ ๑

แนวคิดและหลักการ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

๑.๑

บทนำ

“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และได้กำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการ กำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา โดยที่กำหนดให้ **“มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา”** เป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการ อีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวง ศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ มีคุณภาพ ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงงานเป็นระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้ดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันเช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา

สำหรับระดับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ตลอดจนส่งเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง

วิวัฒนาการของระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔

สืบเนื่องจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีกฎกระทรวงได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัยให้สถานศึกษาถือปฏิบัติไปพลางก่อน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามภารกิจ ๘ ประการ ดังนี้

๑. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
๒. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
๓. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๔. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๕. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
๖. การประเมินคุณภาพการศึกษา
๗. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
๘. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบโดยเน้นการดำเนินการประเมินตนเอง พัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก แนวคิดการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการป้องกัน เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓

ด้วยเหตุที่มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ บัญญัติให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และต้องเป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด ดังนั้น จึงได้มีการยกเลิกกฎกระทรวง ที่ออกไปแล้วและให้ใช้กฎกระทรวงที่ปรับใหม่ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ แทนโดยที่ หลอมรวมการประกันคุณภาพภายในของการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกัน (ดูที่ภาคผนวก) กฎกระทรวงฉบับนี้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า **“คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”** ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาหรือการประเมินการจัดการศึกษา จำนวนไม่เกิน ๙ คน แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด รวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติและประเทศ และผู้เรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับต้น ๆ เมื่อเข้าร่วมแข่งขัน ในเวทีโลก

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี ๘ ประการ ดังนี้

๑. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๒. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ
ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๓. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
๔. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
๕. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
๖. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา
๗. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
๘. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในส่วน
ของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติไว้เช่นเดิม
กล่าวคือ ให้สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ มาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษามีการพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี
ใช้กระบวนการบริหารที่ดีสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและ
จัดการศึกษามุ่งให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็น **“การประกัน
คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด”**

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑) ที่ต้องการเห็นคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รั้งเกียรติกิตติคุณและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลก เมื่อสรุปรวมโดยย่อ คือ คนไทยยุคใหม่ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญา รู้คิด มีสมรรถนะ และมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก โดยมุ่งปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน ๓ ประเด็นหลัก คือ ๑) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย ๒) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และ ๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาร่วมบริหาร และจัดการศึกษาด้วยหลักการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองนี้ยังคงสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะในหมวดที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลชุดปัจจุบันได้กำหนดกรอบแนวทางการปรับปรุงการศึกษาไว้ ๔ ประการ นั่นคือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยได้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จไว้ดังนี้

๑. การศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล

๒. คนไทยใฝ่รู้ : สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

๓. คนไทยใฝ่ดี : มีคุณธรรม มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย

๔. คนไทย คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ : มีทักษะในการคิดและปฏิบัติมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

จากความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาในปัจจุบันนอกจากสถานศึกษาจะมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมในท้องถิ่นของตนแล้ว สถานศึกษาจะต้องผนวกสิ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพตามวิสัยทัศน์ที่สังคมในอนาคตควรจะเป็นด้วยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวทางการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

๒.๑

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา

(๑) ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษา**สร้างความมั่นใจ** (Assure) แก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียน เข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ ครอบครัวและชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทั้งองค์กรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมาย คือ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และประกาศกฎกระทรวงดังที่กล่าวแล้ว

ดังนั้น การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา จึงยึดหลักการ ๓ ประการ คือ

๑. การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร และตัดสินใจดำเนินงานทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกและผู้สอนทำบทบาทหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ที่สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมได้มากที่สุด

๒. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงานในส่วนอื่น ๆ ของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา

๓. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และเพื่อการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่ จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าวสถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือกกลวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถทำให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อเป็นสัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

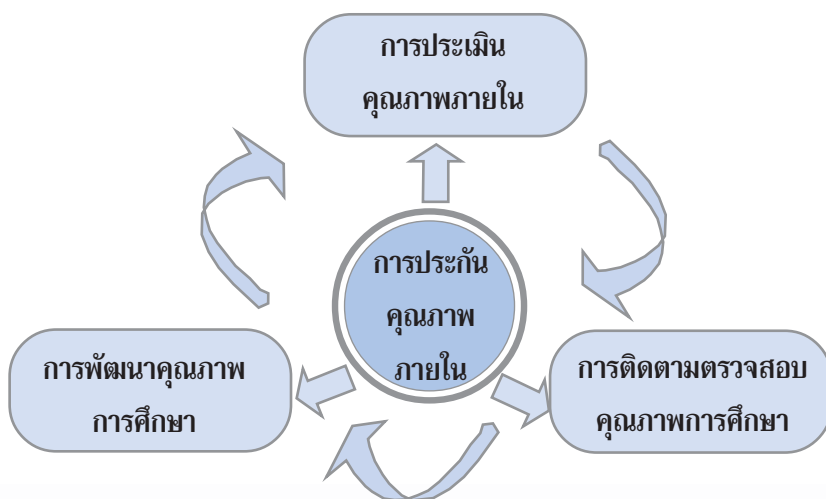
ทั้งนี้ เพื่อนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนากิจกรรม/โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นจึงตั้งอยู่บนฐานความเป็นจริง มีความเป็นไปได้ และสำเร็จผลในเวลาอันเหมาะสม

๒. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เมื่อจะตรวจสอบความก้าวหน้า สถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี มีวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ยุ่งยากและเกิดจากการปฏิบัติงานจริง ข้อมูลสารสนเทศที่จะแสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ไม่ควรจะน้อยกว่า ๓ ปีการศึกษา ดังนั้น ครูทุกคนต้องสามารถแสดงข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล รายห้องเรียน รายชั้น รายกลุ่มสาระ จนเป็นข้อมูลรวมระดับสถานศึกษาได้ หรือโครงการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการก็จะต้องสามารถตอบได้ว่า เหตุใดจึงเพิ่มกิจกรรมใหม่ขึ้นหรือปรับลดกิจกรรมบางอย่างลง ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้จะถูกนำไปสรุปรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาต่อไป

๓. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่**คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ** โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้ง **“สร้างจิตสำนึก”** ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็น **“ความรับผิดชอบร่วมกัน”** ของทุกคน

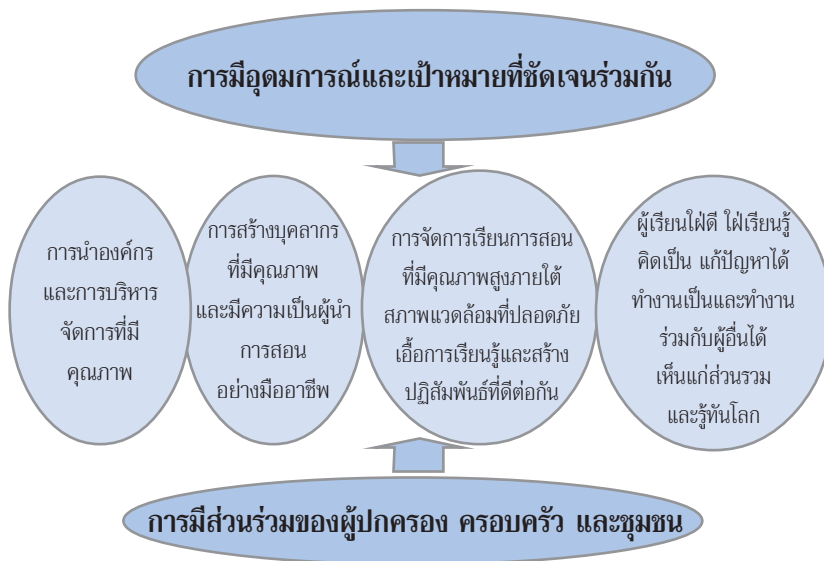
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก แต่ในระดับสถานศึกษานั้น แท้จริงแล้วคือหน้าที่หลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยมีคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้น ในการคิดกิจกรรม/โครงการหรือพัฒนานวัตกรรมใด ต้องสะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกันได้ดี รับผิดชอบและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เลือกแนวทางที่ดีที่สุด ยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น

แผนภาพที่ ๑ องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ประเทศนิวซีแลนด์ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่ทั่วโลกยอมรับ ใช้แนวคิด **“ห่วงโซ่คุณภาพ” (Chain of Quality)** ในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ส่วนที่เชื่อมโยงกัน (ดังแสดงในแผนภาพที่ ๒) คือ

- ๑) การมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน
- ๒) การนำองค์กรและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ
- ๓) การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความเป็นผู้นำการสอนอย่างมืออาชีพ
- ๔) การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อการเรียนรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- ๕) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน

แผนภาพที่ ๒ ห่วงโซ่คุณภาพของการจัดการศึกษา

ปรับปรุงจาก Evaluation Indicators for Education Reviews in Early Childhood Services. (2004)

สถานศึกษาที่มีระบบบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพนำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ มีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนย่อมมีประสิทธิภาพ ขอบที่จะกำหนดเป้าหมายที่ทำท้าทายแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จัดการเรียนรู้ที่สนุก กระตุ้นให้คิดและทดลองทำ ความสนุกในการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน การจัดการศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน จากความเชื่อมโยงของการปฏิบัติงานดังกล่าว มั่นใจได้ว่าผู้เรียนต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างแน่นอน

(๒) หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพทั้งภายในให้สถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดังต่อไปนี้

- ๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ๓) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- ๔) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- ๕) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

๖) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๗) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

๘) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในที่นี้ขอนำเสนอรายละเอียดในแต่ละข้อ ดังนี้

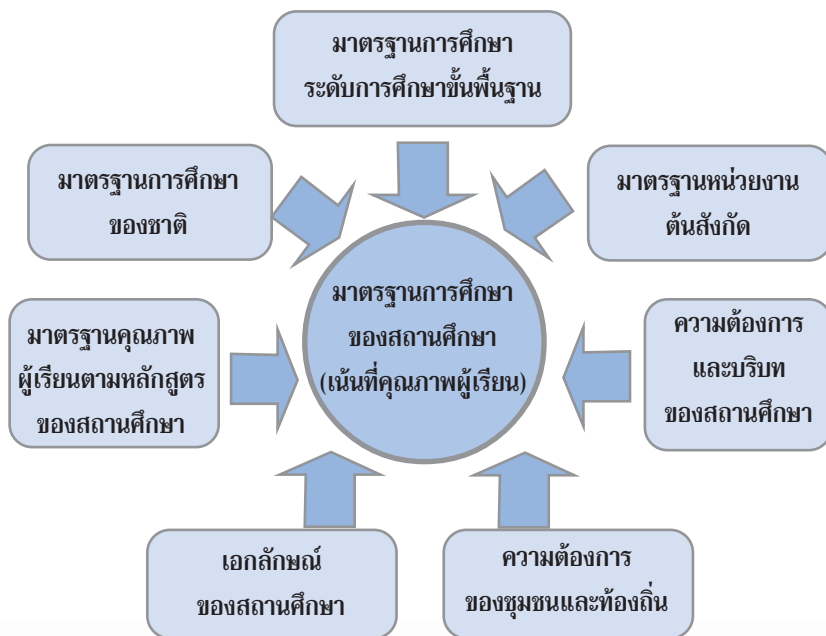

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“มาตรฐานการศึกษา” เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน จะเห็นว่ามาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ และมีเป้าหมาย คือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งนั้น

ตามกฎหมายกระทรวงได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้นต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณะของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย

ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของ สถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียน ที่สถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชนคาดหวัง เช่น ความมีสำนึกรักบ้านเกิด การเป็นยุวเกษตรกร การอนุรักษ์อาชีพท้องถิ่น/พื้นบ้าน การมีทักษะในอาชีพ (อาชีพใดอาชีพหนึ่ง) ความสามารถ เฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น นำมาสังเคราะห์หลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามสถานศึกษาต้องพึงตระหนักเสมอว่ามาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพ ผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนภาพที่ ๓ ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั้นควรมีการระบุตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสละสลวยและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินผล และการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานนั้นควรประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย/แหล่งความรู้ใกล้เคียง เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการ ในชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเห็นพ้องต้องกันในคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด จึงมีความเต็มใจและยินดีที่จะผลักดัน สนับสนุน และทำงานร่วมกับสถานศึกษาให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็วและยั่งยืน

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

แผน (Plan) เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ/กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้า โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ สำหรับเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผนมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน

ในสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน ๒ ประเภท คือ

๑) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่มีรอบระยะเวลาการพัฒนาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

อาจเป็นแผน ๓ ปี แผน ๔ ปี หรือแผน ๕ ปี แล้วแต่ความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา แผนประเภทนี้จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ (Strategic Plan/Improvement Plan)

๒) แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan/Operation Plan)

ซึ่งแตกออกมาจากแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม นอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ราบรื่น คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปเขียนรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องผ่านการคิดและวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์มาแล้วอย่างรอบด้านและรอบคอบ โดยอาจใช้วิธี SWOT Analysis, Balanced Scorecard หรือวิธีการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมสำหรับเป็นเข็มทิศชี้้นำการดำเนินงานตามกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์และมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาวางเป้าหมายไว้ ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีจะมีการระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมายการจัดสรรทรัพยากร และกรอบเวลาของการดำเนินงานตามแผนอย่างชัดเจน

ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่าเป็นแผนพัฒนาที่มีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาจากประเด็นที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

(๒) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(๓) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนานวัตกรรม และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

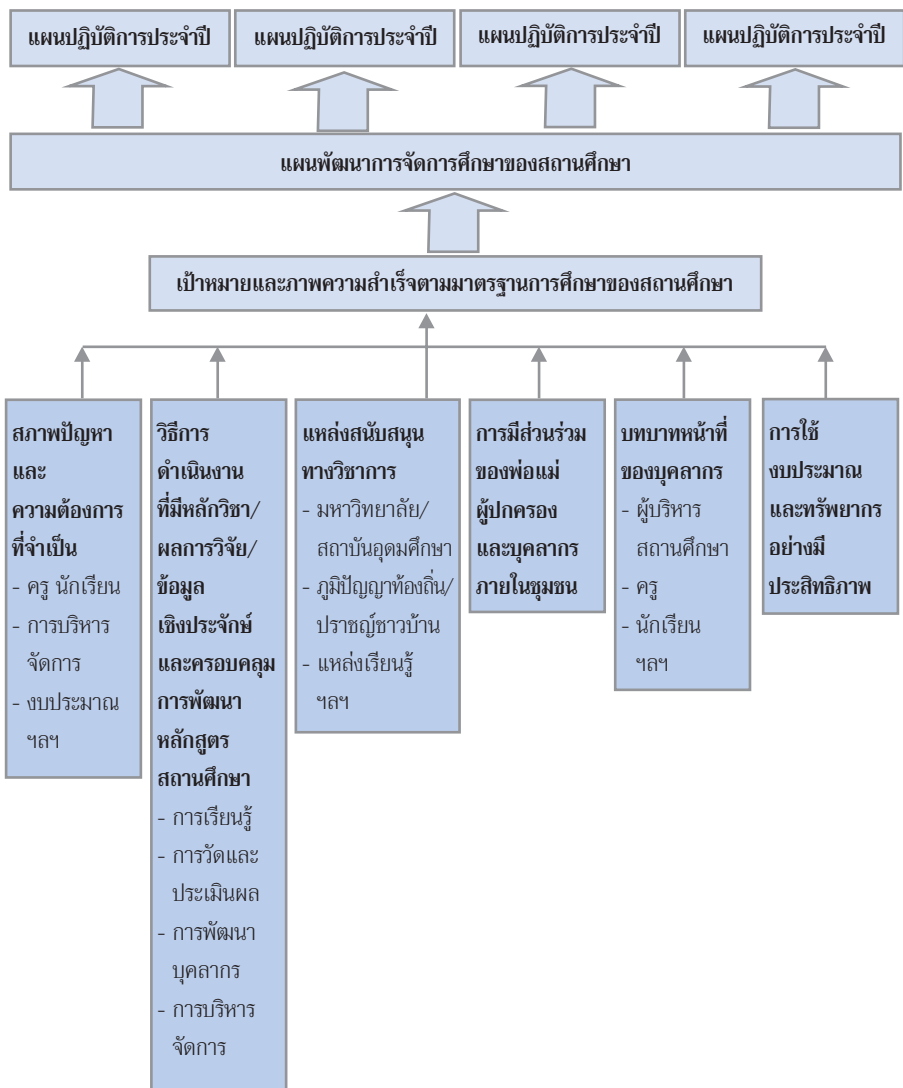
(๔) กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

(๕) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๖) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดามารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน

(๗) กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(๘) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

แผนภาพที่ ๔ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทศวรรษหน้านั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของสถานศึกษาเอง โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ทั้งผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอก ผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติ รวมทั้งผลการวิจัยจากการทำวิจัยชั้นเรียนของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน โครงการ/กิจกรรม หรือนวัตกรรมที่นำมาใช้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและความต้องการใช้แหล่งวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียงให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งคือ บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตสำนึกร่วมในการจัดการศึกษาให้ถึงเป้าหมายที่หวังไว้ร่วมกัน

การจักระบบบริหารและสารสนเทศ

การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดระบบการบริหารสถานศึกษาและระบบสารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๓.๑ การจักระบบบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถจักระบบบริหารโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เช่น การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA : Plan Do Check Act) ของเดมิ่ง (Deming Cycle) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (TQM) เป็นต้น

การจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีการแบ่งงานเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ การบริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหลายระดับหลายฝ่าย นับตั้งแต่ระดับบริหาร/อำนวยการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น หรือมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานเป็นคราว ๆ ไป สถานศึกษขนาดกลางซึ่งดูจะมีความคล่องตัวมากที่สุดก็จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบงานที่เหมาะสม เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากที่สุด สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กควรเน้นลักษณะการทำงานแบบบูรณาการ เช่น รวมงานวิชาการและงานงบประมาณไว้ด้วยกัน เพราะทุกงานต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เงิน หรือรวมงานวิชาการกับงานบุคลากร เพราะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับครู ครูทุกคนต้องทำงานบริหารทั่วไปได้ เป็นต้น การทำงานในรูปคณะกรรมการอาจมีความจำเป็นน้อยมากสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กเพราะบุคลากรมีอยู่เพียงไม่กี่คน ดังนั้น ทุกคนจึงต้องมีแผนการทำงานของตนเองควบคู่กับแผนการสอนด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพ มีการปรับปรุงงานทันทีที่ไม่ทำงานดังกล่าว จึงมีเวลาให้กับการพัฒนาการเรียนการสอนได้เต็มที่

๓.๒ การจัดระบบสารสนเทศ

สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาสืบค้นได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้รับผิดชอบดูแลสารสนเทศของสถานศึกษาต้องทำงานอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นวางแผนการเก็บข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายสร้างความเข้าใจ

ให้ทุกฝ่าย ความตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลและสารสนเทศทั้งหลายล้วนต้องได้จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้งสิ้น เมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การได้มาซึ่งข้อมูลก็จะมี ความถูกต้องและได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

การศึกษาของสถานศึกษามีหลายด้าน เช่น ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน วิธีการ/รูปแบบ/นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู วิธีการ/รูปแบบ การบริหารจัดการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา สถิติ และผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา วิธีการ/จำนวนครั้ง/จำนวนโครงการที่สถานศึกษา และชุมชนร่วมกันพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลและสารสนเทศที่นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่สุดคือข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และต้องทำให้เป็นปัจจุบันในทุกภาคเรียน เพื่อการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันเหตุการณ์ การมีระบบข้อมูลและสารสนเทศจึงจะนับว่าได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศสามารถจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสารหรือจัดเก็บโดยใช้ระบบต่าง ๆ จากคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา ปัจจุบันสถานศึกษาขนาดใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกข้อมูลประมวลผล แล้วสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันทีเช่นเดียวกัน สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรไม่เพียงพอควรใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศเช่นเดียวกัน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยลดภาระในเรื่องนี้ได้อย่างมาก

๔ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงาน เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกัน แต่แผนจะไม่มี ความหมายถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรมย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ดูแล กำกับ ติดตาม และนิเทศงานของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้มีความสำคัญ การดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัยครูต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพและเต็มเวลา แบ่งเวลาหรือบริหารเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างเหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จตามแผน ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุด และภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบ**ความก้าวหน้า**ของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นแนวโน้มการปฏิบัติงานว่าดีขึ้นหรือกำลังถอยลง และควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงควรกระทำทุกปี ถือเป็นภาระประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง การดำเนินงานทำได้ทั้งระหว่างและหลังการดำเนินงาน โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้เรียนเป็นอันดับแรก และเชื่อมโยงถึงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ รวมถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาด้วย

ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในแต่ละครั้งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

นอกจากนี้กฎกระทรวงยังกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย โดยให้ดำเนินการติดตามตรวจสอบอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี ทั้งนี้ ในส่วน

ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพและได้รับประโยชน์จากการติดตามตรวจสอบครบถ้วนกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาใดมีสถานศึกษาในความดูแลรับผิดชอบจำนวนไม่มากควรมีการติดตามตรวจสอบเป็นประจำทุกปี

ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบจำนวนมากไม่สามารถตรวจสอบให้ครบได้ภายใน ๓ ปี ก็ควรมีการประสานงานโดยอาศัยบุคลากร/ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถร่วมปฏิบัติการได้ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการออกติดตามตรวจสอบ มีการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ชัดเจน ซึ่งประเด็นการตรวจสอบต้องสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการแจ้งผลการตรวจสอบให้สถานศึกษาทราบ เปิดเผยผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชนทราบด้วยประโยชน์จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้ปกครอง ชุมชน หรือแม้แต่ผู้เรียนเองรับรู้ถึงปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาและหาทางปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกัน รวมทั้งนำผลการตรวจสอบคุณภาพไปปรับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี และใช้เป็นข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายในถือว่า

เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ นำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันที เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การประเมินภายในถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการประเมินตนเอง (Self-Evaluation)

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรยึดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามควรสะท้อนภาพความสำเร็จที่ชัดเจนอย่างน้อย ๒ ด้าน ดังนี้

๑) คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน โดยระบุได้ถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยง กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน กลุ่มผู้เรียนที่มีคุณลักษณะยังไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เพราะข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อันนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการต่อไป

๒) คุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้แล้วในทุกมาตรฐานด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นต้น

๗ การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

จากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถสรุปและจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และถือว่าเป็นรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ไม่ให้สถานศึกษาต้องมีภาระในการจัดทำรายงานหลายเล่ม การจัดทำรายงานประจำปีถือเป็นเรื่องปกติที่สถานศึกษาต้องจัดทำหลังการจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปี ทั้งนี้ นอกจากเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วสถานศึกษาต้องเปิดเผย รายงานนั้นต่อสาธารณชนด้วย รายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษานี้จะนำไปเป็นฐานข้อมูลและหลักฐานยืนยันการพัฒนาสถานศึกษา สำหรับรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญอาจแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) ข้อมูลพื้นฐาน ๒) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ๓) ผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ ๔) สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้

ส ว น ที่ ๑	ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา นักเรียน บุคลากร ทรัพยากร ขอบเขต ภัยพิบัติหรือเสี่ยง และจุดเด่นของสถานศึกษา เป็นต้น		ส ว น ที่ ๒	แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น	
ส ว น ที่ ๓	ผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา		ส ว น ที่ ๔	สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้	

แผนภาพที่ ๕ สารสำคัญของรายงานประจำปี

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในผลการตรวจสอบคุณภาพ ผลประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะหรือทุกรอบการพัฒนา กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นสถานศึกษาต้องยึดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเอง จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนด้วยจิตสำนึกที่ว่า **“การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา”**

การทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. สร้างจิตสำนึก การพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยถือว่าการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถานศึกษา

๒. กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัดเพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของสถานศึกษา ร่วมกันจัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนโดยเน้นระบบคุณภาพ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสม และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

๓. นำผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือจากหน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอย่างชาญฉลาด

๔. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้ตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังได้กล่าวแล้วว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดทั้งสถานศึกษาต้องพร้อมรับการประเมินภายนอกด้วย ดังนั้น สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจข้างต้นของหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในอนาคต รวมทั้งมีการพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษายิ่งขึ้น บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควร มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษา	หน่วยงานต้นสังกัด/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๑) ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยปฏิบัติตามแนวทางที่กฎกระทรวงกำหนด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ๑) สร้างความตระหนัก ความเชื่อ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษา	หน่วยงานต้นสังกัด/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๒) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓) นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก และผลการประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ๔) ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา ๕) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินงานตามแผนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ๖) บริหารจัดการทรัพยากรใช้อย่างคุ้มค่าและแสวงหาเพิ่มเติมอย่างพอเหมาะ ๗) กรณีผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและเสนอ สมศ. ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมิน	๒) ร่วมดำเนินการวางระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง ๓) นิเทศ กำกับดูแล และส่งเสริมให้ระบบ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ๔) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กิจกรรม/รูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพโดยพัฒนาจากสถานศึกษาต้นแบบและขยายผลไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นที่มีบริบทเดียวกันต่อไป ๕) ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปีและแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมมือกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป

สถานศึกษา	หน่วยงานต้นสังกัด/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	หน่วยงานต้นสังกัด ๑) จัดทำแนวทาง/คู่มือการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวง เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ๒) จัดสรรทรัพยากรทั้งงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน ให้แก่สถานศึกษา ๓) ติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกปี ๔) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนา นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษา ศึกษาวิจัย สถานศึกษาที่จัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ถอดประสบการณ์เผยแพร่ แก่สถานศึกษาโดยทั่วไป ๕) ประกาศผ่อนผันการปฏิบัติและ วางแนวทางในการประกันคุณภาพ ภายในให้กับสถานศึกษา กรณี ที่เขตพื้นที่การศึกษาแจ้งว่า สถานศึกษาแห่งนั้นไม่สามารถ ปฏิบัติงานบางประการ ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ ในกฎกระทรวงได้

เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจข้างต้นของหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในอนาคต รวมทั้งมีการพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษายิ่งขึ้น บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

บุคลากรระดับสถานศึกษา

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

(๑) เตรียมความพร้อม

- ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยเฉพาะ หมวด ๑ หมวด ๔ และหมวด ๖ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา (ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๓) มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก และมาตรฐานการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา

- สร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่บุคลากรให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นผลให้คุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ

- ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่พัฒนางานตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างมีคุณภาพเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

- กำหนดนโยบาย โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสังกัด และมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบชัดเจนตรงตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัด และความสนใจ

- กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษาโดยนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จัดทำไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ผ่านมาผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการทดสอบระดับชาติ และผลการประเมินที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วจึงจัดทำแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้

- กรณีสถานศึกษาขนาดใหญ่หรือขนาดกลางควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับสถานศึกษามอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน โดยให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกระดับการศึกษา โดยมีจำนวนตามที่เหมาะสม ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อยมากอาจไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน แต่ควรแต่งตั้งคณะทำงานในภาพรวมของสถานศึกษาที่กำหนดภาระหน้าที่ที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบงานที่ชัดเจนซึ่งหมายรวมถึงงานประกันคุณภาพภายในด้วย

- จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศการดำเนินงานที่สอดคล้องตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยจัดให้มีข้อมูลย้อนหลังไม่น้อยกว่า ๓ ปี เพื่อเห็นแนวโน้มความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษารายปีของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่สอง รวมทั้ง

ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบการประเมินที่ผ่านมา ข้อมูลนักเรียนที่จำเป็นสำหรับการวางแผน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายบุคคล ห้องเรียน ระดับชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยรายปีในภาพรวมของ สถานศึกษา เพื่อเทียบกับผลการประเมินระดับชาติ ข้อมูลด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนรายชั้น/รายปี จำนวนนักเรียน ลาออกกลางคัน นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ นักเรียนที่มีภาวะผู้นำ เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอน เช่น จำนวนครู จำแนก ตามวุฒิการศึกษา สัดส่วนครูต่อผู้เรียน สัดส่วนครูต่อนักเรียนใน ๑ ห้องเรียน เป็นต้น ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้อมูล ด้านงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และเป็นจุดเริ่ม ของการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อไป

(๒) ดำเนินการ

- จัดทำคู่มือ/แนวทางดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ระดับสถานศึกษาโดยให้บุคลากรหลายฝ่ายในสถานศึกษามีส่วนร่วมดำเนินการ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีลักษณะการมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์กร (School Wide) และเป็นหลักฐานแสดงถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษา ที่เด่นชัดขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก อาจจัดทำแนวทางดำเนินงานอย่างย่อก็ได้

- ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด อย่างเป็นระบบ

(๓) ประเมินผล

- นิเทศ ติดตามตรวจสอบให้บุคลากรในสถานศึกษา ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง ปฏิบัติอย่างจริงจัง ต่อเนื่องเป็นระบบสัมพันธ์กันทุกฝ่าย ใช้แผนงาน/โครงการเป็นเข็มทิศในการ ปฏิบัติงานจริง ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ผลการประเมินภายในและภายนอก เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและเพื่อการจัดทำรายงานประจำปี

- ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกด้านทุกปี ทั้งด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน ให้ครบถ้วนตามมาตรฐาน การศึกษาระดับสถานศึกษาทุกระดับที่โรงเรียนจัดการศึกษา

- นำผลการติดตามตรวจสอบมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้วประมวลผล เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการจัดทำเป็น รายงานประจำปีต่อไป

(๔) พัฒนาและปรับปรุง

- ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลงานให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ ร่วมชื่นชมผลงาน

- นำผลไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ต่อเนื่อง เป็นระบบต่อไป

๒. ครูผู้สอน

(๑) เตรียมความพร้อม

- ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับ ผู้บริหารสถานศึกษา ทำความเข้าใจถึงคุณประโยชน์ของระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา

- จัดทำระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูล นักเรียนรายบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนสอน หรือรับผิดชอบ (กรณีเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ) ข้อมูลด้านสุขภาพ ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ สถิติการมาเรียน ข้อมูลส่วนตัวของครูเอง ได้แก่ ด้านการศึกษาอบรมหรือการดูงาน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ทั้งนี้ ควรจัดทำให้อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน (ครูมีแฟ้ม ประวัติและผลงานของตนเอง)

- ร่วมกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- จัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตนรับผิดชอบเป็นรายบุคคล จัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอน ผลิตและใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ท้าทายการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้รู้สึกสนุกและต้องการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อไปอีก ใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาและตัดสินผลการเรียนได้อย่างถูกต้องสะท้อนแนวทางในการปรับปรุงผู้เรียนได้อย่างถ่องแท้ รวมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ โดยเน้นกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอันดับต้น

- ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนงาน/โครงการตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา นโยบาย เป้าหมาย การจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา

(๒) ดำเนินการ

- จัดการเรียนรู้และกิจกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษาและหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอนวัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีสอน/จัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ประเมินผล

- ประเมินและสรุปผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ

- เขียนรายงานการจัดการเรียนการสอนและผลการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการรายภาคเรียนแล้วรวบรวมสรุปเป็นรายงานประจำปี
- นำเสนอหรือรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน หรือสาธารณชน เป็นต้น

(๔) ปรับปรุงและพัฒนา

- นำผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอนและผลการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการมาศึกษาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาเป็นรายบุคคล รายชั้นรายภาค รายปี เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายใหม่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพให้มากที่สุด

๓. นักเรียน

- กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้รู้จักการวางแผนพัฒนาระบบการคิด การแก้ปัญหา และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในตัวผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี
- มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา/หน่วยงานหรือแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนงาน/โครงการ
- ให้ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องตามความเป็นจริงโดยการแสดงความคิดเห็นให้สัมภาษณ์หรือแสดงนิทรรศการ/ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา

๔. คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชน

- จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร การจัดแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือบริบทของชุมชน การปกครอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของท้องถิ่น
- ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นตามสภาพจริง
- ร่วมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างมืออาชีพ เสนอความคิดเห็นพัฒนาเชิงวิชาการสนับสนุนหรือระดมทุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา
- พัฒนาสภาพแวดล้อมสถานที่ของโรงเรียน และให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ/อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดยให้ข้อมูลตามความเป็นจริง
- ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง สามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ ปังบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง

ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน
๑. เตรียมความพร้อม - ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง - สร้างความตระหนัก และจิตสำนึกแก่ บุคลากร - กำหนดนโยบาย มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ วิธีการและคู่มือ ดำเนินงาน - จัดระบบข้อมูลและ สารสนเทศกำหนด ผู้รับผิดชอบ - พัฒนาบุคลากร สร้างขวัญ กำลังใจ	๑. เตรียมความพร้อม - ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง - จัดระบบข้อมูล และสารสนเทศ - กำหนดเป้าหมาย การพัฒนา - จัดทำแผนการจัด การเรียนรู้ แผนงาน/ โครงการ - จัดทำคู่มือการดำเนินงาน	- กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาของตนเอง - ให้ความร่วมมือการจัดกิจกรรม - ให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง
บทบาทหน้าที่ และภารกิจ ของบุคลากร ระดับสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน		
๒. ดำเนินการ ปฏิบัติตามแผน	๒. ดำเนินการ - จัดการเรียนรู้ - ดำเนินการแผนงาน/โครงการ	๓. ประเมินผล - จัดระบบข้อมูลและ สารสนเทศ - จัดทำนโยบาย เป้าหมาย/ มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้/วิธีการ/ คู่มือดำเนินการ - สนับสนุน ส่งเสริม ให้ช่วยกันกำลังใจ - ติดตามตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพ สถานศึกษา - เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายใน
๓. ประเมินผล - วิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา - สรุปและรายงาน	๓. ประเมินผล - ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ - ประเมินผลตาม แผนงาน/โครงการ - สรุปและจัดทำรายงาน	
๔. ปรับปรุงและพัฒนา	๔. พัฒนาและปรับปรุง - ปรับแผนการดำเนินงาน - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์	

แผนภาพที่ ๖ บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของบุคลากรระดับสถานศึกษา

บุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา

๑. **ผู้บริหารการศึกษา** เช่น ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) เตรียมความพร้อม

- ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับสถานศึกษาและศึกษาอย่างลุ่มลึกทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน สามารถเป็นที่พึ่งแก่สถานศึกษาได้อย่างสมภาคภูมิ
- กำหนดนโยบาย โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสังกัด และมอบหมายงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปฐมวัยให้ผู้รับผิดชอบชัดเจนตรงตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัด และความสนใจ
- สร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่บุคลากรในการสร้างและพัฒนาให้เกิดเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน

(๒) ดำเนินการ

- จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นรายสถานศึกษา (School Profile) ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษารายปีของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะและผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่สอง เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ
- กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำคู่มือดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษาโดยให้ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนบุคลากรในสำนักงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

- พัฒนาศักยภาพบุคลากรในสังกัดให้มีหรือเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในอย่างมีคุณภาพ การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการในเวลาที่กำหนด

- กำหนดวิธีการและดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี เพื่อให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง สามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง โดยเฉพาะการเสนอแนะให้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศของตนเอง และข้อเสนอแนะของการประเมินภายนอกรอบที่ผ่านมาเป็นเหตุผลในการจัดทำแผนงาน/โครงการ การประเมินภายในและการจัดทำรายงานประจำปีที่มีการปฏิบัติเป็นคณะ และรับรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั่วถึง (School Wide) ทุกชั้นตอน

(๓) กำกับ ติดตาม และประเมินผล

- วิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้วประมวลผลเป็นระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อจัดทำเป็นรายงานประจำปี

- สรุปและเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณชน ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๔) ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

- นำผลการดำเนินงานไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ต่อเนื่อง

๒. ศักยภาพหรือผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ

(๑) วางแผน

- ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์วิจัย และพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามบริบทของสถานศึกษา

- จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในตามส่วนที่ตนรับผิดชอบ ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหารผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษารายปีของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่สอง เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) รายโรงเรียนและรายปี ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ

- ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด

- กำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบของตนเองที่สอดคล้องกับแนวทาง/คู่มือดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนบุคลากรในสำนักงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นนำเสนอผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการต่อไป

(๒) ดำเนินการ

- ชี้แจงทำความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ นโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ ตลอดจนวิธีการการติดตามตรวจสอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน

- นำแผนการดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

(๓) นิเทศ ติดตาม และตรวจสอบ

- นิเทศ ติดตาม และตรวจสอบเพื่อให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ

- สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา เป็นรายสถานศึกษา สรุปในภาพรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษา เทียบเคียงกับระดับประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งกำหนดมาตรการ เร่งรัดคุณภาพสถานศึกษา กรณีที่พัฒนาไปไม่ถึงมาตรฐานหรือไม่ผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน

- วิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้วประมวลผล จัดกลุ่มโรงเรียนตามผลการประเมินเพื่อการพัฒนาจัดทำเป็นข้อมูล และ สารสนเทศรายงานประจำปี

(๕) ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

- นำผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนา แผนการดำเนินงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น

- ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงาน หรือความสำเร็จ

๓. บุคลากรสนับสนุน

- บุคลากรสนับสนุน หมายถึง นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่ กลุ่มงานอื่น ๆ ในหน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ กลุ่มงานอำนวยการ กลุ่มงานนโยบายและแผน กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา เอกชน กลุ่มงานบริหารงานบุคคล กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา และ หน่วยตรวจสอบภายใน คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการ บริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) คณะกรรมการ ติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) รวมทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น ควรให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- ติดตามตรวจสอบและประเมินสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบต่อไป

แผนภาพที่ ๗ บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษาของบุคลากรระดับเขตพื้นที่ การศึกษา

ความสัมพันธ์ของการประกันคุณภาพภายในกับ การประเมินคุณภาพภายนอก

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอน ทำอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการ มีส่วนร่วมมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน การทำงานโดยยึดระบบคุณภาพย่อมสร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาที่ได้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันด้วย โดยต้องตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายใน มีจิตสำนึกที่เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาย่อมส่งผลถึงผู้เรียนอย่างแน่นอนผลการจัดการศึกษาโดยรวมระดับประเทศก็จะบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานอกจากจะเป็นการพัฒนาสถานศึกษาโดยตรง แล้วผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในยังใช้หลักฐานยืนยันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ฉะนั้น สถานศึกษาต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสะท้อนถึงผลการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ผลการบริหารจัดการศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง ๔ ด้าน ดังกล่าว

เป็นมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก (ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๓ ข้อ ๓๘) **“มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา”** จะเป็นตัวเชื่อมโยงการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษากับการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจำเป็นต้องมีมาตรฐานการศึกษาที่มีความครอบคลุม ชัดเจน และสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ความคาดหวังในอนาคตสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีข้อมูลและสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นผล การจัดการศึกษาที่แท้จริง

ในกรณีที่สถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว ปรากฏว่า ผลการจัดการศึกษาได้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพภายนอกสถานศึกษา จะต้องจัดทำแผนปรับปรุงคุณภาพตามข้อเสนอแนะที่ได้รับเสนอแผนต่อ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมิน โดยผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากนั้นภายใน ๒ ปี สถานศึกษาจะได้รับการประเมินใหม่อีกครั้งหนึ่ง

เรียนรู้จากกรณีศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

ภายในช่วงกว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา นับแต่มีการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้ต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาจำนวนมากประสบผลสำเร็จจากการพัฒนาสถานศึกษาด้วยการปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นการเรียนรู้จากรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานที่นำไปสู่การปฏิบัติได้ผลดีมาก่อนแล้ว ในที่นี้จึงขอเสนอบทสรุปที่ได้จากกรณีศึกษาจากผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งต่อไป

กรณีศึกษาที่ ๑

บทสรุปจากการสังเคราะห์รายงานประจำปี ของสถานศึกษาที่ปฏิบัติ

จากการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประเมินแล้วว่าดี จำนวน ๗๔ แห่ง สถานศึกษาเหล่านี้มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ในระดับดีและดีมาก ทั้งในการประเมินรอบแรกและรอบที่สอง และได้รับการรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า ขั้นตอนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีมีการดำเนินงานเป็นไปตามกรอบภาระงานที่กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดไว้ทั้งสิ้น

ภายใต้**แนวคิดและหลักการ**ดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีนั้น สถานศึกษาอาศัยแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมมิง (Plan Do Check Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน (วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, ๒๕๕๒) ดังนี้

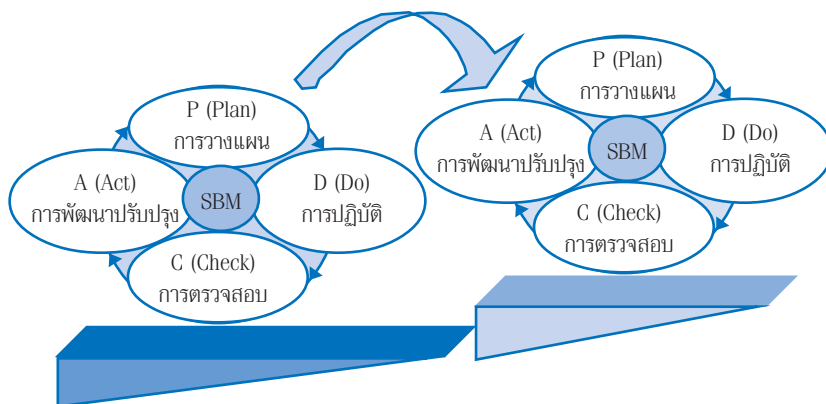
P (Plan) การวางแผน สถานศึกษามีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ และใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ตั้งเป้าหมาย กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน/พัฒนา และระยะเวลาการพัฒนามีการจัดหาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นทั้งในด้านบุคคล เครื่องมือ และงบประมาณ รวมทั้งทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงานกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

D (Do) การปฏิบัติ สถานศึกษามีการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ ดำเนินการตามแผนอย่างจริงจัง

C (Check) การตรวจสอบ สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงาน ตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

A (Act) การพัฒนาปรับปรุง หากผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจ ประสิทธิภาพสำเร็จ สถานศึกษาก็จัดให้เป็นมาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ต่อไป เพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น และหากผลการปฏิบัติมีข้อควรปรับปรุง สถานศึกษาก็จะมีการกำหนดวิธีการปรับปรุงต่อไป

ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของ การจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และใช้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

แผนภาพที่ ๘ แนวคิดหลักของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดี

โรงเรียนนวมิธีราชวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่มีเอกลักษณ์
เป็นของตนเองโดยเฉพาะ นั่นคือ ความเป็นสุภาพบุรุษเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา
จากการศึกษากระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของ
โรงเรียนนวมิธีราชวิทยาลัย พบว่า การดำเนินการประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนหลัก
(ศิริวรรณ โสตา, ๒๕๔๖) ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ เป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากร
โดยผู้บริหารให้ความรู้ สร้างความตระหนัก และส่งเสริมให้บุคลากรติดตาม
ความเคลื่อนไหวเรื่องการประกันคุณภาพอยู่เสมอ มีการแต่งตั้งบุคลากร
ที่รับผิดชอบการดำเนินงานออกเป็น ๒ ชุด ชุดแรก เป็นคณะอนุกรรมการ
ประเมินคุณภาพการศึกษา ทำหน้าที่หลักในการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน
และชุดที่สอง เป็นคณะทำงานวิจัย ทำหน้าที่หลักในการประสานงานระหว่าง
บุคลากรในโรงเรียน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายต่าง ๆ มาจัด
หมวดหมู่ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงพัฒนางาน
นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการสร้างความเคารพและศรัทธาในตัว
ผู้บริหารให้กับคณะครู รวมทั้งเน้นความร่วมมือจากชุมชนและการสนับสนุน
จากต้นสังกัด

**ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินการงานการประกันคุณภาพภายในของ
สถานศึกษา** โดยยึดวงจรบริหารคุณภาพตามแนวคิดเชิงระบบ (PDCA) ดังนี้

๑. การวางแผนปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดปรัชญาและเป้าหมาย
การศึกษาที่เด่นชัด โดยยึดพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุปนิสัยของนักเรียนเป็นหลัก และ

การพัฒนาความสามารถของผู้เรียน โดยเน้นทักษะด้านวิชาการและทักษะชีวิต มีแผนงานหลักในการปฏิบัติงาน ๕ แผนงาน ได้แก่ แผนงานทั่วไป แผนงาน การเรียนการสอนฝ่ายวิชาการ แผนงานส่งเสริมพลานามัย แผนงานการจัดการคณะ และแผนงานปรับปรุงพัฒนา โดยมีการจัดทำแผนงบประมาณล่วงหน้า ๓ ปี ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ การไม่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๒. การปฏิบัติงานตามแผน เป็นการนำแผนสู่การปฏิบัติผู้บริหาร ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม เน้นการกระจายอำนาจ จัดตั้ง อำนาจความสะดวกในการทำงานอย่างครบครัน และมีการกำกับติดตาม และให้การนิเทศการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

๓. การตรวจสอบและประเมินผล เป็นการวางกรอบการประเมินผล โดยยึดเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนเป็นหลัก และเน้นการประเมินผล ภายในแบบไม่เป็นทางการ

๔. การนำผลประเมินมาปรับปรุงงาน เป็นการใช้ระบบการประเมินผล การทำงานของบุคลากรขับเคลื่อนการพัฒนาและปรับปรุงงาน

โรงเรียนวัดศรีบังวัน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูเพียงจำนวน ๔ คน (ข้อมูลปีการศึกษา ๒๕๕๓) มีนักเรียนจำนวน ๖๓ คน เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตั้งอยู่ที่ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑ ดำเนินการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยใช้วิธีบูรณาการภายใต้หลักการ มีส่วนร่วม (Participant) หลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) แนวคิดเชิงระบบ PDCA และทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) จนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้รับการยอมรับเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ เขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกอยู่ในระดับดี และดีมาก และเป็นแกนนำโรงเรียนขนาดเล็กของเขตพื้นที่การศึกษา

โรงเรียนวัดศรีบังวัน มีขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายใน สรุปได้ดังนี้

๑. ขั้นเตรียมการและสร้างความตระหนัก ดำเนินการโดย

- จัดประชุมครู ผู้ปกครองนักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพการศึกษา บทบาทและภารกิจของครู ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากนี้เพื่อสอบถามความคิดเห็นและ ความสนใจในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

- ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหารงาน ๔ งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา คณะกรรมการนิเทศภายใน และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา

๒. ขั้นตอนการ ดำเนินการโดย

- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยยึดแนวตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย มาตรฐาน การประเมินภายนอก เอกลักษณะของท้องถิ่นและปณิธานของสถานศึกษา จนได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน ๑๘ มาตรฐาน ที่เพิ่มเติมบ่งชี้ ในมาตรฐานที่ ๘ คือ ผู้เรียนภูมิใจ เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นนิยมและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

- กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายความสำเร็จ และจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงนโยบายรัฐบาล ด้านการศึกษา โดยเฉพาะด้านคุณภาพของคนไทยที่ชาติต้องการ นโยบายของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ต้องการให้เชิดชูเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา ผลการประเมินภายนอกรอบแรกและรอบที่สอง รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอก ข้อมูลและสารสนเทศ ของสถานศึกษาทุกด้านเน้นในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนและครู จุดเด่น และ จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา สภาพปัญหาความต้องการและความคาดหวัง ของท้องถิ่น และชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา

- จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยจัดทำโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องครอบคลุมกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและงาน ทั้ง ๔ งาน ตามภารกิจของสถานศึกษา

- จัดระบบการพัฒนาหลักสูตร ระบบบริหารงานและนิเทศติดตามภายใน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดการกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการปฏิบัติงานทั้งหมดผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

- ดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่องมีการประชุมคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง ประชุมครูอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

- ประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาปีละ ๑ ครั้ง

- วิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อหาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และจัดทำรายงานประจำปี เผยแพร่ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ได้แก่ ผู้ปกครอง สาธารณชน เทศบาล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑

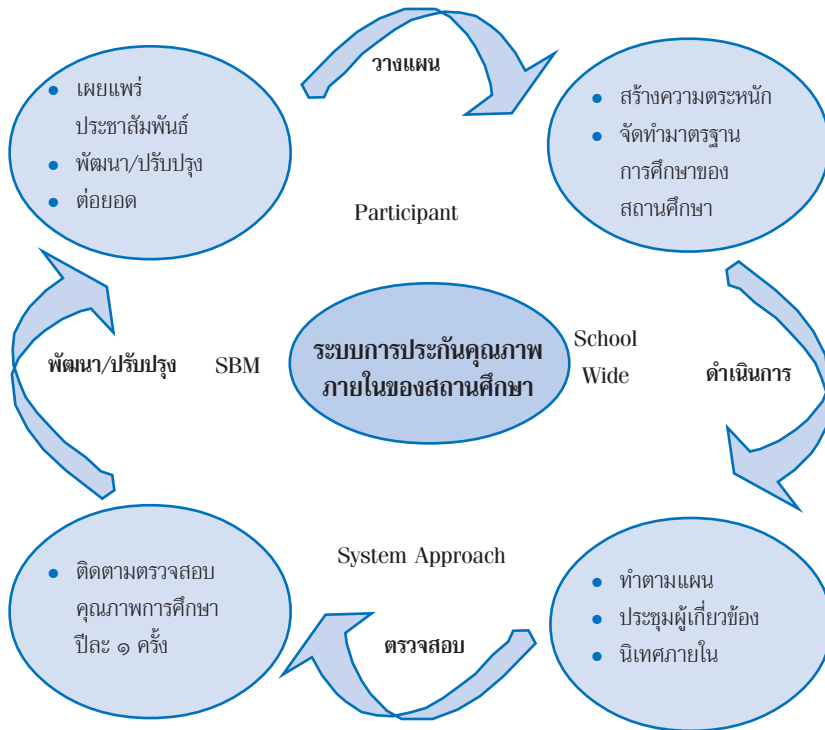
๓. ขั้นสรุปผลการดำเนินงาน ดำเนินการโดย

- มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ผู้แทนจากพระสงฆ์ รวมจำนวน ๗ คน ทำการประเมินทุกเดือนมีนาคมของทุกปี

- สรุปผลการดำเนินงานเป็นรายงานประจำปีฉบับสมบูรณ์ และฉบับย่อ

๔. ขั้นนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ ดำเนินการโดย

- นำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไปวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาเพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอกต่อไป
- จัดทำแผนงาน/โครงการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จัดให้มีห้องสมุดมีชีวิต จัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และ ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

แผนภาพที่ ๑๐ กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนวัดศรีบังวัน จังหวัดลำพูน

กรณีศึกษาที่ ๔

วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม :

ถอดบทเรียนจากโรงเรียนวัดอมรินทราราม

โรงเรียนวัดอมรินทรารามอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูผู้สอนรวม ๗๑ คน นักเรียนรวม ๑,๒๗๕ คน (ข้อมูลปีการศึกษา ๒๕๕๓) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

จุดเด่นของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ที่ **“การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม”** ในทุกขั้นตอนของการทำงานทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษา ล้วนตระหนักในความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้เป็นระบบอย่างชัดเจน ครูทุกคนช่วยกันสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครอง ว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสม ขยันเรียน และมีนิสัยใฝ่รู้

โรงเรียนวัดอมรินทรารามยังได้ยึดวงจรคุณภาพการทำงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในมาปฏิบัติได้ ๒) เพื่อนำข้อมูลผลการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และ ๓) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการจัดการศึกษาสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

โรงเรียนได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียน และบุคลากรภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน โดยยึดหลักการบริหารเชิงระบบ PDCA ดังนี้

๑. ขั้ววางแผน

- สร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรทุกคนของโรงเรียนที่จะต้องรู้และตระหนักร่วมกัน

๒. ขั้วดำเนินการ

- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานหลักสูตรและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป้าหมายคุณภาพด้านผู้เรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๗๐ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๗๕ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๖๕

- จัดระบบบริหารและสารสนเทศเป็น ๔ กลุ่มงาน ให้เอื้อต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไปแต่ละกลุ่มงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อการประสานงานที่ราบรื่น กำหนดแนวทางปฏิบัติ ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และจัดให้มีข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง ๔ กลุ่มงาน

- จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีการประชุมเพื่อจัดทำแผน จัดทำโครงการและกิจกรรมโดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละงานวางแผนร่วมกัน คณะครูทุกคนมีส่วนร่วมและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

- ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ โดยครูทุกคนดำเนินงานตามแผนของแต่ละงานที่กำหนดไว้ โดยรับรู้ร่วมกันว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไร โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบตั้งแต่คณะครู หัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้น รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบแต่ละกลุ่มงาน

๓. ติดตามและประเมินผล

- นิเทศ ติดตาม โดยคณะผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง และได้รับการติดตามตรวจสอบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓

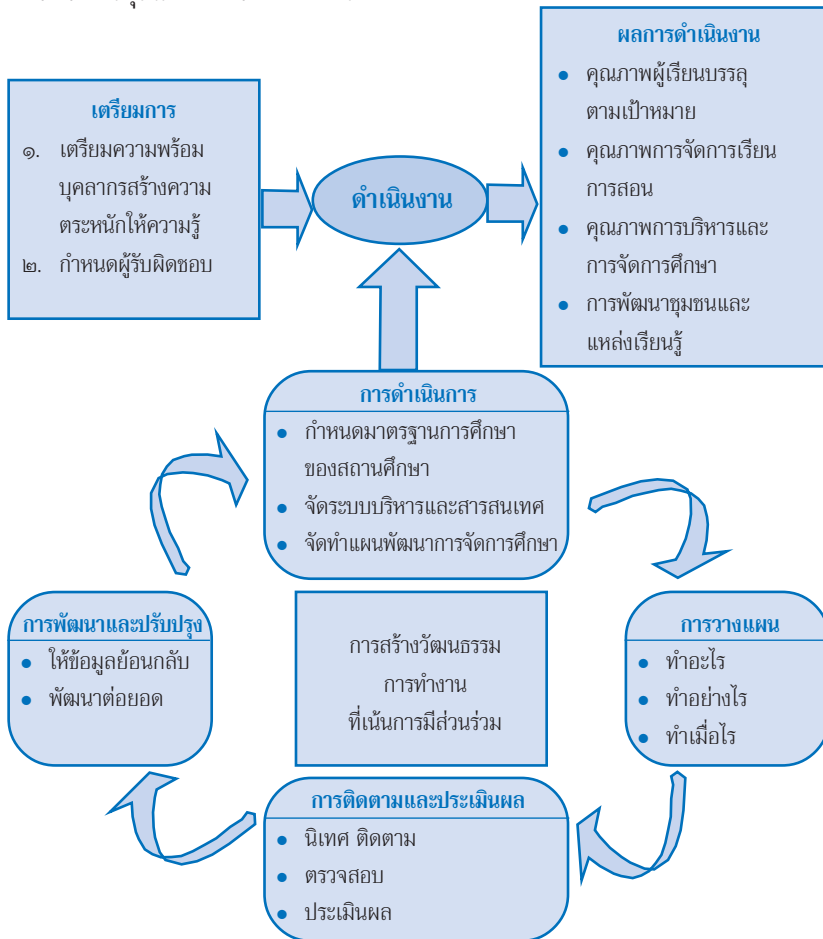
- กำหนดกรอบการประเมิน จัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนโดยผู้รับผิดชอบแต่ละกลุ่มงาน

- ตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ ตรวจสอบการดำเนินงาน ๘ ด้าน คือ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปี และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

- ประเมินผลคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด
- วิเคราะห์ผลตามมาตรฐานและจัดทำรายงานประจำปี
- นำเสนอผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ ซึ่งถือเป็นการแสดงภาวะความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

๔. ขั้นพัฒนาและปรับปรุง

• เสนอข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

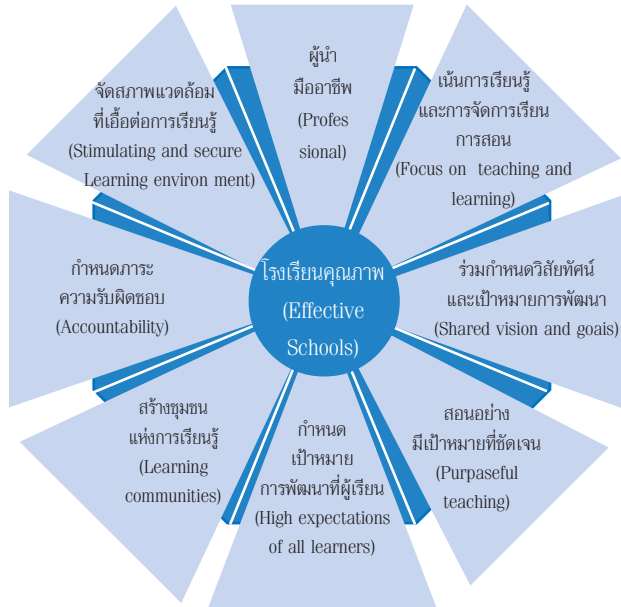
แผนภาพที่ ๑๑ กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของ
โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

กรณีศึกษาที่ ๕

โมเดลโรงเรียนคุณภาพ : กอดบทเรียน จากโรงเรียนรัฐบาลแห่งรัฐวิกตอเรีย

กรมการศึกษาและการอบรม (Department of Education & Training) แห่งรัฐวิกตอเรียของประเทศออสเตรเลียได้ใช้ “โมเดลโรงเรียนคุณภาพ” เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบมืออาชีพให้แก่โรงเรียนในสังกัดรัฐบาล จนทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โรงเรียนคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ ประการ ดังนี้

๑. ความเป็นผู้นำมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
๒. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู
๓. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
๔. การจัดการเรียนการสอนที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจน
๕. การกำหนดความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงได้
๖. การสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
๗. การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
๘. การสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

แผนภาพที่ ๑๒ โมเดลโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนสังกัดรัฐบาลแห่งรัฐ
วิกตอเรีย

ในการพัฒนาโมเดลโรงเรียนคุณภาพมุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพของครู โดยยึดหลักการดังนี้

หลักการที่ ๑ กำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องบรรลุให้ชัดเจน

หลักการที่ ๒ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาและนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาผู้เรียน

หลักการที่ ๓ ใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพ

หลักการที่ ๔ ร่วมมือรวมพลังในการจัดการเรียนรู้โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เชิงวิชาชีพ รวมทั้งมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

หลักการที่ ๕ นำข้อมูลและสารสนเทศการเรียนรู้ของผู้เรียนมาเป็นฐานการพัฒนา

หลักการที่ ๖ จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลางและเครือข่ายในพื้นที่

หลักการที่ ๗ สร้างภาระความรับผิดชอบร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทั้งระดับชาติที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

แผนภาพที่ ๑๓ หลักการสำคัญ ๗ ประการของการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพ

วงจร SALT : ภาระความรับผิดชอบของ โรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู

“SALT” เป็นคำย่อมาจาก “School Accountability for Learning and Teaching” เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพที่ได้รับการออกแบบและพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๕ โดยกระทรวงการศึกษาของรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Rhode Island State Department Of Education) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างภาระความรับผิดชอบให้กับโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักการที่สำคัญ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไข
๒. การแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับจุดแข็งของกระบวนการจัดการเรียนรู้และการสอนในชั้นเรียน
๓. การสร้างจุดแข็งในชั้นเรียนจำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษา
๔. การใช้มาตรฐานการเรียนรู้จะช่วยผลักดันให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
๕. ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปช่วยเหลือ
๖. การใช้ข้อมูลและสารสนเทศจะช่วยให้ทราบสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
๗. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพจะต้องผสมผสานกับงานที่ครูและทีมงานในโรงเรียนได้ปฏิบัติอย่างแท้จริง

๘. ใช้คำสั่งรัฐเพื่อปกป้องความถูกต้องพื้นฐานและสนับสนุนการเรียนรู้และการเรียนการสอนอย่างตรงไปตรงมา

๙. สร้างระบบภาระความรับผิดชอบในทุกหน่วยงาน โดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งผลต่อโรงเรียน

๑๐. ให้มีการอภิปรายร่วมกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับมาตรฐานและการเรียนการสอน

“SALT” ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพ ๕ กิจกรรมหลัก ดังนี้

- **กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาตนเอง (Self-Study)**

เป็นกิจกรรมพัฒนาทีมงานของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้ ความสามารถ

- **กิจกรรมที่ ๒ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Improvement Plan)**

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นจะนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ โดยแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นต้องมีความละเอียด ลึกซึ้ง และเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย

- **กิจกรรมที่ ๓ การตรวจเยี่ยมโรงเรียน (School Visit)**

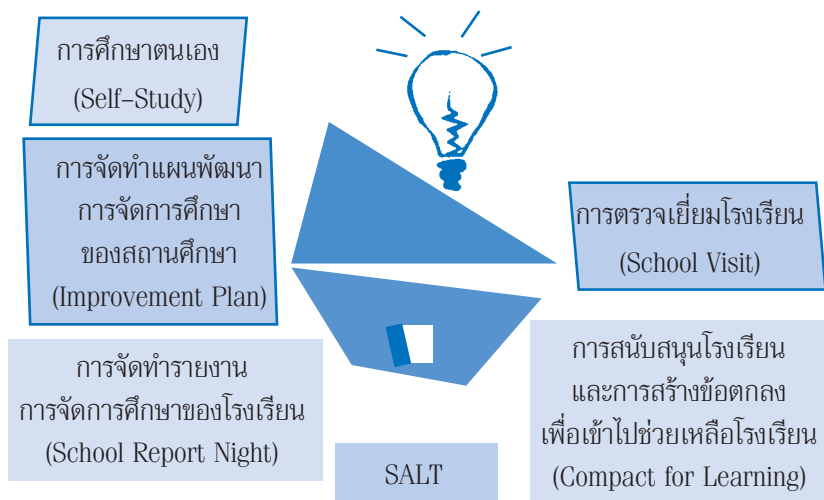
เป็นกิจกรรมที่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานทางการศึกษา มหาวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าไปตรวจเยี่ยมโรงเรียน เพื่อให้ข้อเสนอแนะช่วยเหลือและมีการจัดทำรายงานการตรวจเยี่ยมเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะ/ข้อควรพัฒนาให้แก่โรงเรียน

- **กิจกรรมที่ ๔ การสนับสนุนโรงเรียนและการสร้างข้อตกลงเพื่อเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียน (Compact for Learning)**

เป็นการสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนภายหลังจากที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้าไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ และส่งเสริมให้โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

• กิจกรรมที่ ๕ การจัดทำรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน (School Report Night)

เป็นการจัดทำรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนเสนอต่อชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างน้อย ๑ ครั้งต่อปี เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพแล้วเกิดผลอย่างไร รวมทั้งเป็นการนำเสนอวิธีการที่ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน แล้วไปสู่ความท้าทายที่เกิดขึ้นอย่างไร

แผนภาพที่ ๑๔ วงจร “SALT” : ภาระความรับผิดชอบของโรงเรียนกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, ม.ป.ป.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๗.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. **รวมกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). ๒๕๔๖.
- รุ่ง แก้วแดง. **ประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนทำได้ไม่ยาก.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๒.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา : ปัญหาและทางออก.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๒.

วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ. (๒๕๕๒). **การสังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดี**
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักทดสอบ
ทางการศึกษา, ม.ป.ป.

ศิริวรรณ โสตา. (๒๕๔๖). **กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน**
ของโรงเรียนวิฑูรย์วิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

Department of Education & Training. (2005). **Professional Learning**
in Effective Schools the Seven Principles of Highly
Effective Professional Learning. [Online]. Available from:
<http://www.sofweb.vie.edu.au/blueprint/fs5/default.asp>
[2010, July 2]

Office of Progressive Support and Intervention. (1999). **SALT**
WORKS : School to School. A School Centered Plan to
Improve Teaching and Learning. [Online]. Available from:
<http://www.ride.ri.gov/PSI/salt/resources/schoolbyschool.aspx>
[2010, July 2]

תכנון

ภาคผนวก ก

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์
และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓

เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๒๓ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒ เมษายน ๒๕๕๓

กฎกระทรวง

ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๔๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๖

(๒) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“การประเมินคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินคุณภาพ การจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สำหรับการประกันคุณภาพ ภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

“การประเมินคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินคุณภาพ การจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมินภายนอก

“การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการ ติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้ง เสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

“การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการพัฒนา การศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการ กำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และ การดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ของทุกคน

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๓ ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย

- (๑) การประเมินคุณภาพภายใน
- (๒) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- (๓) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อ ๔ ระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐาน และมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย

- (๑) การประเมินคุณภาพภายนอก
- (๒) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ข้อ ๕ ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อ ๖ ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน

ข้อ ๗ สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอกไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

หมวด ๒

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ส่วนที่ ๑

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อ ๘ การประกันคุณภาพภายในที่กำหนดในส่วนนี้ ให้ใช้บังคับแก่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่รวมถึงการจัดการอาชีวศึกษา

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ประกอบด้วย

(๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ

(๒) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา หรือการประเมินการจัดการศึกษาจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน

ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งดูแลงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

ข้อ ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้แต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่เกินเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นมาใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามข้อ ๑๐

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) วางระเบียบหรือออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (๒) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษา โดยให้นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- (๓) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (๔) ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบหมาย

ข้อ ๑๔ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- (๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- (๓) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- (๔) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- (๕) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- (๖) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๗) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

(๘) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งได้ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี ประกาศพ้องณการปฏิบัติและวางแผนทางในการประกันคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น แล้วรายงานให้รัฐมนตรีทราบ

ข้อ ๑๕ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามข้อ ๑๔

(๑) ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณะของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย

ข้อ ๑๖ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ตามข้อ ๑๔ (๒) ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษา
อย่างเป็นระบบ

(๒) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของ
การพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(๓) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูล
เชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและ
ประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐาน
การศึกษาที่กำหนดไว้

(๔) กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

(๕) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียน
รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๖) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา
มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน

(๗) กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(๘) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ข้อ ๑๗ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และ
เผยแพร่นวัตกรรมที่เกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายใน
อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบการประกัน
คุณภาพภายในของสถานศึกษา

ข้อ ๑๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานั้นอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทราบ รวมทั้งให้เปิดเผย ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

ส่วนที่ ๒

การอาชีวศึกษา

ข้อ ๑๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา” ประกอบด้วย

(๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ

(๒) เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา หรือการประเมินการจัดการศึกษาจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน

ให้เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งดูแลงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๒๐ ให้นำความในข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ และข้อ ๑๒ มาใช้บังคับ กับคุณสมบัติลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการ แทนการแต่งตั้งกรรมการเพิ่ม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อ ๑๙ (๓) โดยอนุโลม

ข้อ ๒๑ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) วางระเบียบหรือออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา โดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(๒) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษา โดยให้นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๓) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในการอาชีวศึกษา

(๔) ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการ การอาชีวศึกษามอบหมาย

ข้อ ๒๒ ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน การอาชีวศึกษา โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๓) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(๔) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

(๕) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา

(๖) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

(๗) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วม
ของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้เรียน ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแล
ของหน่วยงานต้นสังกัด

ข้อ ๒๓ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามข้อ ๒๒

(๑) ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษา
การอาชีวศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุม
สมรรถนะวิชาชีพทุกหลักสูตรและสาขาวิชา รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน
สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น และเทคโนโลยี

ข้อ ๒๔ ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อ
ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายใน

ข้อ ๒๕ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ตามข้อ ๒๒ (๒) จะต้องสอดคล้องกับแนวทางที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้
ดังต่อไปนี้

(๑) วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนดำเนินการของ
สถานศึกษา

(๒) กระบวนการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์

(๓) การวิจัยและนวัตกรรม

(๔) การบริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคม

- (๕) การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬาและนันทนาการ
- (๖) การบริหารและการจัดการสถานศึกษา
- (๗) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
- (๘) การเงินและงบประมาณของสถานศึกษา

ข้อ ๒๖ สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้มีการกำกับและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

ข้อ ๒๗ ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดให้มีการประเมินมาตรฐานวิชาชีพแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรที่เปิดสอนครบทุกสาขาวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาหรือตามระยะเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเห็นสมควร

ข้อ ๒๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานประกอบการที่มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ข้อ ๒๙ ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานั้นอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทราบ รวมทั้งให้เปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

ส่วนที่ ๓

การอุดมศึกษา

ข้อ ๓๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา” ประกอบด้วย

(๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ

(๒) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา จากผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา หรือการประเมินการจัดการศึกษาจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งบุคคลที่ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน

ให้เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งดูแลงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๓๑ ให้นำความในข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ และข้อ ๑๒ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการแทนการแต่งตั้งกรรมการเพิ่ม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ ๓๐ (๓) โดยอนุโลม

ข้อ ๓๒ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) วางระเบียบหรือออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

(๒) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษา โดยให้นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๓) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในระดับอุดมศึกษา

(๔) ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการ การอุดมศึกษามอบหมาย

ข้อ ๓๓ ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายใน โดยยึดหลักเสรีภาพทางวิชาการ และความมีอิสระในการ ดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ข้อ ๓๔ หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ อุดมศึกษาให้พิจารณาจาก

(๑) ระบบการประกันคุณภาพภายในของคณะวิชาและสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามที่ กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

(๒) ผลการปฏิบัติงานของคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพภายในที่กำหนดไว้

(๓) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานตามระบบการ ประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาตามตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

ข้อ ๓๕ วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้ใช้แนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น โดยมีหน้าที่พัฒนาบริหารและติดตามการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและหลักการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

(๓) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา

(๔) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิตดังต่อไปนี้

- (ก) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ
- (ข) คณาจารย์และระบบการพัฒนาคณาจารย์
- (ค) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน
- (ง) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น
- (จ) อุปกรณ์การศึกษา
- (ฉ) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และบริการการศึกษา
- (ช) การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของ

นักศึกษา

- (ซ) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

เห็นสมควร

ให้แต่ละคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามที่เห็นสมควร โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๓๖ ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานั้นอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทราบ รวมทั้งให้เปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

หมวด ๓

การประกันคุณภาพภายนอก

ข้อ ๓๗ การประกันคุณภาพภายนอกให้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายและหลักการดังต่อไปนี้

- (๑) เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- (๒) ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม และโปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้
- (๓) สร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน
- (๔) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

(๕) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

(๖) ความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรัชญา วัฒนธรรม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

ข้อ ๓๘ ในการประกันคุณภาพภายนอกให้สำนักงานทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

(๒) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา

(๓) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๔) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำการประเมินคุณภาพภายนอกจากมาตรฐานอื่นเพิ่มเติมจากมาตรฐานที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานประกาศกำหนดมาตรฐานอื่นได้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียุทธศาสตร์

ข้อ ๓๙ วิธีการในการประกันคุณภาพภายนอกให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานกำหนด

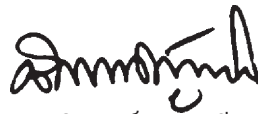
ข้อ ๔๐ ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกแสดงผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ให้สำนักงานแจ้งเป็นหนังสือพร้อมแสดงเหตุผลที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแก่หน่วยงาน

ต้นสังกัดและสถานศึกษานั้น และให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไขโดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินการตามแผนเพื่อขอรับการประเมินใหม่ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมินครั้งแรก

ให้สถานศึกษาเสนอแผนพัฒนาคุณภาพต่อสำนักงานเพื่อพิจารณาอนุมัติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมินตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่สถานศึกษาไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๔๐ ให้สำนักงานรายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาล้างการต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้ ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ש הכנסות

รายชื่อคณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.สมเกียรติ ขอบผล	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางวาทีณี อีระตระกูล	ที่ปรึกษา
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.ไพรัชย์ พิทักษ์สาส์	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
สำนักทดสอบทางการศึกษา	
ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางสุอารีย์ ชื่นเจริญ	นักวิชาการศึกษานำนานการพิเศษ
นางเพ็ญภา แก้วเขียว	นักวิชาการศึกษานำนานการพิเศษ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเนื้อหา

ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกริมย์	ข้าราชการบำนาญ
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.บุญชู ชลัษเฐียร	ข้าราชการบำนาญ
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รศ.ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี	ข้าราชการบำนาญ
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เขียน

ดร.ไพรัชญ์ พิทักษ์สาธิต	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางสาวพิศมัย โถชัยคำ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางมณีนารถ จันทร์คุณา	ข้าราชการบำนาญ
นายถือชัย ชูนาคา	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๑
นางกัลยา พานิชวงษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๔
นายสมบัติ เนตรสว่าง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑

คณะกรรมการพิจารณาเอกสาร (ประชุมกลุ่ม)

ดร.ไพรัชญ์ พิทักษ์สาธิต	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.ชลิต โพธิ์นคร	ผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	นักวิชาการศึกษานำนานุการพิเศษ สำนักทดสอบทางการศึกษา
ดร.ชนาธิป พุ่มแป	นักวิชาการศึกษานำนานุการพิเศษ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางเพ็ญภา แก้วเขียว	นักวิชาการศึกษานำนานุการพิเศษ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางสุอารีย์ ชื่นเจริญ	นักวิชาการศึกษานำนานุการพิเศษ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางพ้องศรี พรณราย	นักวิชาการศึกษานำนานุการพิเศษ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางสาวพิศมัย โฉชัยคำ	นักวิชาการศึกษานำนานุการ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นายวิทยา บัวภารังษี	นักวิชาการศึกษานำนานุการ สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางสาวสุภาวดี ตริรัตน์	นักวิชาการศึกษานำนานุการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นายณัฐพล ดันเจริญทรัพย์	นักวิชาการศึกษานำนานุการ สำนักติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นายพิสิษฐ์ ลั่นดวงศ์สกุล	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สำนักติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.วันเพ็ญ พ่องกาย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
นางมณีนารถ จันทร์คุณา	ข้าราชการบำนาญ
นายถือชัย ชูนาคา	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๑
นายจิรวัดณ์ ขวัญช่วย	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต ๑
นายเอกวัฒน์ ล้อสุนิรันดร์	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
นางลาวัลย์ ทิคำ	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี
นายสมศักดิ์ ครองยุติ	ผู้อำนวยการโรงเรียนเชื่องโน (เจริญราษฎร์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑
นายสมาน สาครจิตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านควนโอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบือ
นายประสาร เมืองเหลือ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระปทุม (มิตรภาพที่ ๕๔) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต ๑

นางทัศนีย์ บุญมาภิ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีบังวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
นายเกียรติ จันทรมณี	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต ๑
นางมยุรีย์ แพร์หลาย	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชุมทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต ๑
นางอาภาวรรณ ไชยวงศ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑
นายวัชรพงษ์ แพร์หลาย	รองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต ๑
ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑
ดร.เฉลิม พักอ่อน	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
ดร.สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓
ดร.วัชรภรณ์ จิตรมาศ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑

ดร.ธีรยุทธ ภูเขา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต ๒
ดร.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี
นายชำนาญ ยิ่งวัฒนา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต ๑
นายสมโภชน์ หลักฐาน	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑
นางลำดวน ไกรคุณาคัย	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒
นายมานอนันต์ จันทร์แจ่ม	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต ๑
นางนิรมล โพธิ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒
นางสาวรัตนทิพย์ เอื้อชัยสิทธิ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๑
นางกัลยา พานิชวงษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๔
นางกิตติมา จันทร์บรรจง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต ๑

นายปรีชา คั่นสนียกุล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒
นายอาทร จันทรแดง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต ๒
นายสมบัติ เนตรสว่าง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑
นายบุญเรือน ฉายศิริ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด
นางสาวอภิญญาณ บุญอุไร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต ๑
นางพิตรชาภรณ์ ชุ่มกมลนันทย์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต ๑
นางอภิวันท์ พินทอง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑
นายอิทธิพงษ์ ตั้งสกุลเรืองไล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๒
นางสาวสุนทรี จันทรสำราญ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๒

ดร.เพลินใจ พฤษชาติรัตน์	ครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑
ดร.วราภรณ์ แยมทิม	ครูโรงเรียนวัดไฟโรงวัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒
ดร.วิเรชา ปัญจมานนท์	ครูโรงเรียนสา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต ๑
ดร.สุชาติ บรรจงการ	ครูโรงเรียนบ้านบางค้างคาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต ๒
นายอารัตสะ จันทรคง	ครูโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต ๑

บรรณาธิการกิจ

ดร.ไพรัชญ์ พิทักษ์สาถี	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา
นางมณีนารถ จันทรคุณา	ข้าราชการบำนาญ
นายถิษฐ์ชัย ชูนาคา	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๑

นางกัลยา พานิชวงษ์

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๔

นายสมบัติ เนตรสว่าง

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑

